

Петко Тодоров

Старци

Топло пролетно слънце занича вече и в тихата стая на стареца, който отново се пробужда, и една незнайна сила го подига, мами навън към подмладялата природа, към живота.

Хаджи Иван надзърна през прозореца към разцъфтелите вейки, що са напrenchкали чистото лазурно небе, и не го свърта повече в къщи. Нечаяно, подпирайки се о масата, се подигна, облече дългия си изтрит кожух и треперещ, с тояга в ръка, повлече тежки калеври, зашапа навън. Пресния априлски въздух милозливо лъхна небръснатото му, набръчкано, с венец от бели косми лице, което се живо разкрави. Той пое дъх и широко, широко се разтвориха гърдите му. Сякаш го обляха с животворна някаква вода, потапят го в топлите тихи вълни на пролетта и старецът се поободри.

Той се доближи до постлания с жълто губерче пред къщи пат, преви скутове и седна на припек.

Високото небе се синее до безбрежни краища към една страна на които заседнали няколко светли рунтави облачета. Слънцето широко разлива по проклокочилата, възкипяла земя снопове лъчи и сякаш с всяка фибра природата да е засмукала пролетна животворна млъзга.

Хаджи Иван гледа през светналите червени керемиди високия балкан, що е забил връх в облаците; ослушва се в кръшната песен на залюлелите се по въздушни вълни птички; обръща очи към шумялата, накичена с бели бисерни цветове градина, из която звънтят няколко детински гласенца, и обляга гръб о пата, като да иска да наблегне, да спре годините си, които не го оставят да се вживее в околната природа, а го тласкат към други непознати краища.

– Пенке, и моята върбина напъпила.

– И аз си разсадох още две белучки.

– Божурът цъфна ли ти?

Весело долитат през ниските баскии оживените гласенца на децата, които играят по тучната трева низ градината.

Хаджи Иван ги слуша, а сякаш ги не чува.

И никаква мисъл не се запира в главата му.

– Добър ти ден, Хаджи Иване – изтежко промълви някой пред него, като тупна тояга в земята.

Хаджи Иван вдигна уморени, изгаснали очи и доволна усмивка разкри тънките сухи устни, под които щръкнаха три дълги черни пожълтели зъба.

– О бе, свато Сава! – радостно кликна насреща му той.

– Рекох да дойда – сякаш не го чу, се подпря о пата гостът – да те

видя. Тъй сакълдисала ми се е душа, няма с кого дума да продумам...

– Е, добре си сторил. Седни, заповядай, откога не съм те виждал. То и аз ей сега излязох – се надигна Хаджи Иван, – стоях в собата цяла зима. Стегна ми се душа, пък гледам хубаво време.

– Де ще се видим? – се намести Сава наспоред с него, като нехелан... – Не ме бива вече, Хаджи Иване, от Димитровден има-няма три пъти да съм излязъл навън. Не ми държат краката, пък и неподвиждам. Рекох, тъй днес как и да е ще се дотърпя до вас, дип ми се дощя да те видя. Не мога с младите да си срещна приказката, хайде!

– Добре си сторил, добре си сторил – се радва Хаджи Иван. – То ние вече като остаряхме, ами тъй намкак и светът се обърна... Нищо не можеш да му проумееш.

– И аз викам в къщи днес: ще ида у Хаджи Иванови да го видя. Асла, то кажи, че само двама останах я.

– Зимъс, като слушам да чука клепалото за баща попа, викам на снаха си: сега ние със свата Сава сме на реда.

– Ох, на реда сме – поклати знаменателно глава Сава, – няма да му избегнеш, ами...

Те се споглеждат мълчаливо и навеждат глави към земята. Сякаш се повръщат години и времена – те се зализват в миналото. И над всичко като че се издига нещо величествено, пред което те са немощни. Те не могат дори да го изкажат.

– Колко свят бе! Кога се изреди, кога отиде?! – замислено поде Сава.

И времето сякаш натяга помежду им.

– Извличаха се, забравиха се, като да не са живели. Гледам, сега – доде Хаджи Иван – тези младите всичко поели.

– А бе да ти кажа. Нашето се по-друго беше. Туй, което аз и ти знаем, тези синковци не го проумяват.

– И аз ги гледам, понякога гледам, че се чудя на умът им. Нито приказката им мога да доловя, нито... – И Хаджи Иван сви рамене.

– Как ще им, асла, проумееш, Хаджи Иване? Тъй те не седят да продумват по сърце човешки ки! Заскачали, замахали с ръце, бърборят, сякаш българи не са... С турци по съм се сговорвал едно време. Вчера загърмяло, притъмняло, засвяткало се, пък като плисна един дъжд – из ведро. Всички сме се сврели в къщи, а моят, малкият, скача, ще върви.

„Де ще ланкаш? Не видиш ли дъжд пръска?“ – го гълча.

„Ще ида да се разхождам“ – вика и взема омбрелата.

Разходка низ дъжда – виж му ума, че му крои кюляф.

„Патакасай – му викам, – кой ходи по дъжда да се разхожда, луд ли си?“

„Ще ида – каже – в дъжда, каже, тъй кога шурти, обичам да гледам.“

Небото бумти, святка се и господ сякаш се е разсърдил – гълчи. И хора се изплашили, крият се в къщи. Цялата земя трепери от страх, а той скокна, изхвъркна из врати, доде го зарна. Гледам го, бая-бая момче, ама иди му разбери – изкриви глава Сава, като погледна недоумяло Хаджи Ивана.

– Е, къде – кимна глава иронически той, – кога всички се крият, той излиза. Иди му разбери – опак не е ли?

– Като остаряхме ли – зачуди се Сава, – че всички ни се струват само опърничави. Светът ли се промени, не им разбрахме ли.

– Ама – пресече го Хаджи Иван, – какво да им разбереш? Нали и аз имам един унук, сега се върнал от Габрово. Баща му, вика, за доктор в Русия да се учи, ще го проважда. И дип приемам в учението, момчето, ама...

Хаджи Иван помълча, замисли се и додаде:

– Баща му вика: сега техните оправят света, слуша му се приказката, да подаде прошение там, нали сега е в тяхна ръка, да му дадат една пенсия ли го казват, как ли, да го издържа правителството де!... И иди разбери на малкия, не дава и да му продумат, като рекъл: „Аз и баща, и дядо богати да имам, че храненик на държавата да стана! Ама бедните? Кой ще поддържа бедните? Нали тях трябва да поддържат.“

И не можеш да му проумееш.

– Бедните – поде замислено Хаджи Иван, – демек, дето ще се рече, на Капасъза, на Драгуна синовете, и те доктори да станат! Да станат, като имат бащи им да им ги поддържа, каквито щат да станат. Ама синковците искат правителството да ги поддържа. Че какво е сторил за правителството Капасъзът? Колко пари му е даването? Демек, ние да даваме пари, да пилейме стоката си за правителството, пък да поддържаме просешки синове. Ами нашите?... И разправам му и аз, разправам му и баща му – не чува. Като рекъл: „Бедните да поддържат – мен има кой да поддържа.“ Има, ами затуй ли прахосахме толкова пари по-напред! Да ти кажа – задушевно хвана Сава за яката той, – кога баща му побягна в Русия, цели пет години нали там стоя, гръбнакът ми обели, брате, да го поддържам. Върна се, пак няма мирясване. Нагоре-надолу го разкарвах. Колко пари потрошихме! И сега вече взеха всичко в ръцете си, дето се рекло, те колят кучето и вместо да си извадят хакът за толкова пари и

теглила, син му не рачи да чуе!

– Нали ти викам аз – заключи Сава, – не може да ми удийса с тях приказката. Гледам ги някога, радвам им се и тъй сърце ми вземат, ама като им продумам...

– И аз някога тъй се размисля, докривее ми. Ех, дошли сме ние на реда, Сава!

– Не ни бива, ами току...

– Ами току...

И някакви незнайни слова сякаш замръзват на уста им.

Времето като да ги подбира пак напреде си.

А от градината крещят ясните кръшни гласенца на децата.

– Молкам ти се мари, Пенке, отчести ми от твоята чаршалуша!

– Ама ти ще ми дадеш ли от белите парички?

.....

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7490>]